

A DEFAG NAGYÜZEMI FÁCÁNTENYÉSZTÉSÉRŐL

KOMLÓSI SÁNDOR

A mai, szuperintenzív mezőgazdálkodás mellett elmaradhatatlanul szükséges a mesterséges fácaöntenyésztés, mert különben ez az értékes madarunk mielőbb veszendőbe menne. A természetes szaporulat jelentéktelen és ezért mesterségesen kell pótolni. E kiértékeléssel az a célom, hogy feltárjam közel 45 éves szakmai szolgálatom utóbbi 30 évében végbement fácaöntenyésztési eredményeinket. Ezek az eredmények sokban köszönhetőek a kezelő erdészvezetésnek, ahonnan minden időben kellő segítséget és szakmai támogatást kaptunk. Szeretném továbbá bemutatni az, hogy a magyar erdőgazdálkodásban a vertikális erdőgazdasági munkák mellett, folyik nálunk is olyan üzemi vadgazdálkodás, amelyen belül a fácán fő helyet foglal el, s ezt a munkát gyakorlott munkás- és vezetőgárda végzi eredményesen és viszonylag szerény eszközfelhasználással.

A Délalföldi Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság kezelésében — Sarkad—Remetén — üzemel egy korszerű, nagyüzemi fácaöntelep. Ezt a fácaöntelepet még az elődgazdaság (Békés megyei Állami Erdőgazdaság) létesítette olyan elhatározással, hogy ott viszonylag nagy mennyiségű napos fácaöntését állít elő a céllal, hogy a második világháború következtében tönkretett fácaöntállományt helyreállítsa, illetve módosított tenyésztési eljárással még nagyobb állományt létesítsen.

Ebből a célból létesült egy kis fácaöntelep 1950-ben, a remetei erdészkerület fenyeresi erdőrészletében. Mérete 80×40 m volt és ezen a telepen kétféle törzsállományt tartottunk, éspedig:

- egy 40×40 m-es bekerített és fedett területen nagy falkában,
- és a másik 40×40 m-es területen pedig 27 db boxban, az 1 : 6-os arányú tartásos módszert.

Mintegy 350 db-os törzsállományt (tyúkot) helyeztünk el, s ez évente csupán 6000 db tojást, illetve 3500 db napos fácaöntését adott. Egy tyúkra általában 20 db tojás esett, ezt kotlóval kikeltetve, mintegy 55⁰/₀-os kelési eredmény mellett (összes tojásra vetítve) 10—11 db naposcsibét kaptunk. A naposcsibéket nevelőládákban tartott kotlók segítségével 6—8 hetes korukig lucernaföldeken tartottuk, majd onnan a végleges utónevelési helyekre tettük ki. Ezzel az eljárással 2500 db 8 hetes fácaöntését tudtunk nevelni. Az ilyen tenyésztési eredmény mellett, a természetes szaporulat hozamát is ide számítva, eleinte nem sok fácaöntés került terítékre. Célunk nem is a nagy számú teríték, hanem a fácaöntállomány mennyiségi szaporítása volt. Ez a tenyésztési forma 1967-ig tartott, és a 18 év alatt elért tapasztalat, specializálódás alapul szolgált fejlettebb tenyésztési eljárás megvalósításához.

Az üzemi vadászterület (Mályvád, Remete, Faluhely, Sebesfok és Sarkad—Fás) 4—5 év alatt benépesedett fácaöntéssel. A mesterséges tenyésztés mellett — akkor még — számottevő volt a természetes szaporulat is. 1955-ben, az akkor

A sarkad—remetei fácántelep érdeemes dolgozói

még 15 000 ha-os üzemi vadászterületen 4500—5000 db fácán került terítékre. Ez akkor soknak számított, és már ezekben az években sem volt ritka a napi 700 db-os teríték.

Az elődgazdaság vadgazdaságilag kiemelt terület volt és így lehetőség nyílt arra, hogy a fácán továbbszaporítása céljából haladottabb tenyésztési eljárásra térjünk át. A volt OEF iránymutatása és szakmai elvárásainak megfelelően vállalkoztam — munkatársaimmal együtt — e mai remetei nagyüzemi fácántelep tervezésére. A cél olyan korszerű fácántelep létesítése volt, amely éventként kb. 15 000 db naposcsibe előállítására képes. Lehetőséget kaptunk ahhoz, hogy olyan telepet létesítsünk, amely lényegesen többet nyújtson mint a korábbi kis telep, de emellett gazdaságos és esztétikus is legyen.

A telep külső és belső kiképzésének tervét magam készítettem el. A rendszer kör alakúra terveztem, ez esztétikus volta mellett a jó helykihasználáson túl lehetőséget nyújtott a gyors áttekintésre, ellenőrzésre és a telepi munkák végzésére (etetés, tojásbegyűjtés, állományellenőrzés stb.).

Nagy kockázat volt az akkor már ismert, külföldi gyártmányú, drága fácán-tojásfeltető mellett a hazai gyártmányú, *Gergely*-féle gépek alkalmazása. Ekkor még nem ismertük fácánfeltetői paramétereit. A Gyulai Baromfikeltető Állomás akkori vezetője és *Kereső Ferenc* telepvezetőnk a tervezést megelőző években végezték el, illetve kísérletezték e gép feltetői technológiáját és ez nyújtott alapot a tervezéshez. Hosszú évek alatt beigazolódott az, hogy a hazai gépeknél a külföldiek sem „tudnak többet”. A hazaiakból is életképes, eleven egyedek kerülnek ki. Ezt a saját tapasztalatainkon túl vevőkörünk is bizonyítja. A jövő fácántelepeinek tervezésénél nyugodtan lehet alkalmazni a *Gergely*-féle feltetőgépeket.

A kör alakú teleprendszerrel a kör nagyságát úgy választottam meg, hogy a kör területén két sorban elhelyezendő 4×4 m-es boxokban annyi fácántyúkot lehessen elhelyezni, amennyi a 15 000 db naposcsibe előállításához szükséges tojáshozamot biztosíthatja. Így alakult ki egy 148 m átmérőjű kör, s ennek kerületén — 465 m — helyeztük el a boxokat. A tojóállomány egész éven át boxokban él, tehát nem volt szükség a tojtás utáni, ún. nagyudvarra. A 200 db 4×4 m-es box és a 19 db sarokboxban 1314 db tyúkot lehetett elhelyezni. A rendszer közepére terveztem a szintén kör alakú nevelőházat, ez a minden évben lecserélendő új, fiatal törzssállomány nevelését, illetve a területre kikerülő kb. 15 000 db naposcsibe rövid idejű előnevelését szolgálja. További létesítmények: a feltetőház a különböző belső kiszolgálóhelyiségekkel, az aggregátorház és a telepvezető szolgálati lakása.

A jóváhagyott tervek alapján, valamint a rendelkezésre álló összeg határáig, 1966. év végére elkészült az új nagyüzemi fácántelep. Az 1967-es próbaév igazolta a hozzá fűzött reményeket. Az első évben 20 200 db naposcsibét keltettünk, s ez a szám a következő években tovább növekedett. A tojótáp, az indító- és nevelőtáp, valamint a vadbiológiai tanulmányok, nemkülönben az állategészségügyi ellátottságok mind magasabb szintet tettek lehetővé. Az eddigi legnagyobb eredményt 1980-ban értük el, ezt a következők szemléltetik:

Boxok száma	419 db	
Törzsállomány (tyúk)	2 500 db	
<i>Tojáshozam:</i>		
— összesen	126 122 db	
— törött	5 440 db	
— lámpázott	33 470 db	
— gépben maradt	87 212 db	
<i>Keltetési eredmény:</i>		
— összes tojáshoz	—	57%
— gépbe rakotthoz	—	60%
— gépben maradothoz	—	82%
<i>Egy tyúkra jutó tojáshozam:</i>		
— összesen	50 db	100%
— törött	2 db	4%
— lámpázott	13 db	26%
— gépben maradt	35 db	70%
<i>Csibehozam:</i>		
— összesen	71 887 db	100%
— selejt	1 791 db	2%
— egészséges	70 096 db	98%
<i>Egy tyúkra jutó csibe:</i>		
— összesen	29 db	100%
— selejt	1 db	2%
— egészséges	28 db	98%
<i>Csibeelosztás:</i>		
— saját nevelésre	18 036 db	26%
— értékesítésre	52 060 db	74%

Az 1980-as év kimagaslóan a legjobb eredményt hozta a közel 15 év alatt. Meg kell említenem, hogy az új telep felépítése után — 1974-ben — újítás nyomán a 16 m²-es boxok területét berakott elem segítségével 8 m²-re csökkentettük, s ezzel a boxok számát, illetve a törzsállományt duplájára emeltük. Ez kockázat volt, de a 7—8 db fácán nem sínylette meg a kisebb életteret. Voltak még hasonló tényezők melyek nagyban javították a telep éves eredményességét, amelyben *Kereső Ferenc* telepvezetőnek a szorgalmát és hozzáértését, valamint a hosszú évek óta ott dolgozó munkások odaadó munkáját kell kiemelni. Ez a telep többre volt használható mint amire terveztük. Az éves 15 000 db-os naposcsibehozam-tervvel szemben az évről évre növekvő eredmény lehetővé tette, hogy a termelés 65—70%-át értékesíteni tudtuk, 1,4 millió Ft nagyságban.